

Over het inburgeren van adventieven

door

S. E. DE JONGH (Leiden)

Wij plegen allen zozeer de mond vol te hebben over de hopeloze verarming, en vooral vervlakking, van onze flora, dat de plicht om aandacht te schenken aan elk teken, hoe gering ook, van verrijking, zwaar op ons rust. Voorzover bij

uitzondering een nieuwe indigeen wordt ontdekt, wordt ongetwijfeld aan die plicht voldaan. In dergelijke gevallen betreft het echter soms eerder een vermeerdering van de kennis omtrent onze flora dan een verrijking van die flora als zodanig, daar relatief vaak moet worden aangenomen, dat de plantensoort tot dusver eenvoudig aan de waarneming is ontsnapt; men denke in dit verband o.a. aan *Carex aquatilis* en *Carex punctata*.

Geheel anders ligt de zaak in die gevallen, waarin een adventiefplant zich hier of daar vastzet (en op die plek dus eigenlijk ophoudt een adventiefplant te zijn), zodat de mogelijkheid van verdere verspreiding geschapen wordt. Tal van vreemdelingen hebben dit in het verleden gedaan, doch wij maken daarvan slechts de eindtoestand mee: niemand van ons beziet *Erigeron canadensis* in het dagelijkse leven met principieel andere ogen dan *Bellis perennis*. Iets belangwekkender is reeds b.v. *Matricaria matricarioides*, waarvan althans de ouderen onder ons de veroveringstocht hebben aanschouwd. Maar het wordt boeiend wanneer men in de gelegenheid is de eerste pogingen tot vestiging waar te nemen, vooral omdat het daarbij een open vraag is of deze pogingen tot een blijvend succes zullen leiden.

Het komt mij voor, dat het de moeite waard zou zijn om met vereende krachten te geraken tot een documentatie in deze: welke plantensoorten tonen in onze tijd tekenen van zich te willen vestigen en hoe is het verloop van zulk een proces? Enige voorbeelden mogen toelichten dat de gang van zaken daarbij zeer verschillend kan zijn.

1. *Sisymbrium wolgensense* Bieb. In Deventer op een kademuur en een fabrieksterrein, zich gedragend als een indigeen. Elders, óók in de buurt van Deventer, als een niet standhoudende adventiefplant.

2. *Ambrosia psilostachya* DC. Lange tijd als een ephemere adventiefplant bekend; vrij plotseling, o.a. in de buurt van Noordwijk, zonder verdere aanvoer standhoudend en zich sterk uitbreidend.

3. *Lepidium heterophyllum* Benth. Omstreeks 1940 gedurende jaren gevestigd op de binnenplaats van een laboratorium te Leiden; gesneuveld tengevolge van een verbouwing.

4. *Amsinckia lycopsoides* Lehm. Vrij frekvent hier en daar incidenteel opslaand, doch op sommige plaatsen (o.a. bij het Zwanewater) standhoudend.

5. *Amsinckia menziesii* (Lehm.) Nels. & Macbr. Standhoudend bij Renesse sinds 1952.

6. *Amaranthus deflexus* L. Enige jaren lang zich uitbreidend tussen de stenen van een Rotterdamse kademuur, doch thans sterk achteruitgegaan. Poging mislukt?

7. *Parentucellia viscosa* (L.) Caruel. Prijkt sedert lang in onze flora's op grond van een waarneming te Apeldoorn uit de vorige eeuw. In 1933 plotseling op drie plaatsen adventief, en wel te Nijmegen, Amsterdam en in de Wieringermeer. Op laatstgenoemde vindplaats lang standhoudend (ook nu nog?; heeft de soort de inundatie getrotseerd?). Tijdens de Unio-Steenwijk (1959) massaal aange troffen onder Scheerwolde, de indruk makend „er bovenop” te zijn.

8. *Bromus carinatus* Hook. & Arn. Op een eilandje in de Zijl bij Leiden tot een weidevormend gras geworden. Schuchtere (later mislukt gebleken) vestigingspoging aan de overkant van het water vastgesteld.

9. *Allium carinatum* L. Jarenlang konstant te Leiden, doch tengevolge van wegverbetering op die plaats verdwenen; echter thans nog veel langs het Rijn-Schiekanaal.

10. *Lactuca serriola* L. Sedert tenminste een kwart eeuw regelmatig sporadisch rond Leiden aan te treffen (voornamelijk de vorm met gave bladen), maar in de laatste jaren zich sterk uitbreidend.

Het getuigt, dunkt mij, van wel iets meer dan banale nieuwsgierigheid als men zich nu b.v. afvraagt of de *Amaranthus* heus weer zal verdwijnen en of de *Parentucellia* zich definitief zal handhaven.

Nu beschikt iedere florist ongetwijfeld over eigen ervaringen, die met de juist genoemde vergelijkbaar zijn en die deels weer andere soorten zullen betreffen. Het zou jammer zijn als deze ervaringen niet op een of andere wijze tijdig zouden worden vastgelegd. Indien de vestiging op een triomftocht uitloopt, zoals bij de *Galinsoga*'s, ontwaakt de belangstelling omtrent de gevolgde verspreidingsweg ongetwijfeld achteraf, maar het zou zoveel aantrekkelijker zijn, reeds tijdens vroegere fasen een dossier aan te leggen. De volgende generatie van floristen kan zich dan een voorstelling maken over de vragen hoe veel soorten zich per tijdseenheid hebben getracht te vestigen, tegenover hoe weinig daarvan het blijvend zullen hebben gebracht tot één of meer vaste groeiplaatsen, of zelfs tot een algemene verspreiding.

Zou de redactie van *Gorteria* er iets voor gevoelen in deze leiding te geven? Zij zou de lezers dan kunnen opwekken om gegevens in te zenden die, indien als korte mededelingen geplaatst, ongetwijfeld aanleiding zullen geven tot het binnenkomen van meer, en andere, gegevens. Zij zou deze, eveneens in *Gorteria*, kunnen aanvullen uit haar rijke archief van vindplaatsen en van tijd tot tijd zou bovendien wellicht een kritische beschouwing van meer algemeen karakter van de zijde van de redactie kunnen worden tegemoetgezien, waarin de oogst, tot ons aller lering, wordt geschift en gecommentarieerd. Hiermee zou, meer dan thans het geval is, een dynamisch element worden ingeschakeld in onze meestal nogal statisch getinte kennis der adventiefflora. Een ander aantrekkelijk dynamisch element daarvan, de fluctuatie in de tijd van de soorten adventieven die incidenteel worden waargenomen blijft hier uitdrukkelijk onbesproken.

N a s c h r i f t. Wij sluiten ons bij het hierboven door De Jongh gedane voorstel gaarne aan, waarbij wij erop willen wijzen, dat — zoals de lezers van ons vroegere Correspondentieblad zich zullen herinneren — door ons reeds pogingen in de aangegeven richting werden gedaan. Deze betroffen o.a. de inburgering van soorten als *Polygonum cuspidatum*, *Impatiens glandulifera* en *Rudbeckia laciniata*, dus van verwilderde sierplanten. Van meer belang is o.i. nog het vastleggen van de inburgeringsgegevens van adventieve soorten.

Het resultaat van onze pogingen was destijds gering. Wil een dergelijk onderzoek succes hebben, dan is het nodig, dat een groot aantal lezers van *Gorteria* regelmatig aantekening houdt van adventieven of verwilderde sierplanten, die zich in hun waarnemingsgebied min of meer gevestigd hebben. Wij zijn gaarne bereid, indien men ons de nodige opgaven van vondsten en waarnemingen verstrekt, deze, samen met de overige ons ter beschikking staande, te coördineren en t.z.t. in dit tijdschrift te publiceren.

Redactie.

Summary

Several adventitious and ornamental plants have become naturalized in the Netherlands, but a more detailed history of their naturalization is only known of a few of them. In order to get more data on species that are naturalizing at present or will do so in the future, the author asks the readers of *Gorteria* to communicate all data concerning those species to the editors of this periodical.